

Evaluatie: Een integrale aanpak van Armoedebeleid & Schulden in Moerdijk (nota 2018-2021)

Afdeling: Maatschappelijke Ontwikkeling

In opdracht van: Het college van B&W gemeente Moerdijk

Datum: 20 december 2022

Inhoud

SAMENVATTING	3
1. Inleiding	4
1.2 De invloeden van Corona	5
2. Armoede in Moerdijk	6
2.1 Gemiddeld inkomen per inwoner	6
3. Bereik regelingen gemeente Moerdijk en Werkplein Hart van West-Brabant	6
3.1 Uitvoering door gemeente	6
3.2 Uitvoering door het Werkplein Hart van West-Brabant	9
3.3 Risicogroepen omtrent bereik	11
4. Kinderen en jongeren in armoede	12
5. Financiële zelfredzaamheid	18
5.1 Voedselbank	18
5.2 Cursussen financiële vaardigheden	19
5.3 Moedige Dialoog (betrekken van werkgevers bij bestrijding van armoede)	20
6. Deelname aan de maatschappij	20
6.1 Maatschappelijke Participatie	20
6.2 Arrivapas (Meedoenpas)	21
7. Relatie armoede en schulden	22
8. Integrale benadering	23
8.1 Bredere aanpak sociaal domein	23
8.2 Armoederegisseur	23
8.3 Voorzieningenwijzer	24
9. Voorlichting over bestaande voorzieningen	24
10. Budgetten armoedebelief	25
11. Conclusies en aanbevelingen	26

SAMENVATTING

De gemeente Moerdijk heeft al jaren een goed armoedebeleid. We kennen een goed pakket van voorzieningen. De vorige beleidsnota bestreek de periode tot en met 2021. Het is nu het moment, mede naar aanleiding van lokale en landelijke ontwikkelingen, dit beleid te heroverwegen en waar nodig te actualiseren. De nota is destijds tot stand gekomen met betrokkenheid van de Cliëntenraad Participatie, collega's uit het sociaal domein en samenwerkende partners.

Armoede belemmert mensen om te participeren in de samenleving. Wij achten dit niet acceptabel. Met ons armoedebeleid willen we er voor zorgen dat alle mensen in Moerdijk mee kunnen doen. Zeker in een tijd waarin het aantal mensen dat onder de lage-inkomensgrens leeft nog steeds toeneemt. Onze bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar kinderen en ouderen.

Hieronder wordt per speerpunt in het kort omschreven wat wij in de periode 2018- 2021, met een uitloop naar 2022, hebben gerealiseerd.

Kinderen hebben de toekomst

In de periode 2018-2021 hebben we ingezet op het terugdringen van het non-gebruik onder kinderen die opgroeien in armoede. Samenwerkingen met Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Jeugd Educatie Fonds en het Werkplein Hart van West-Brabant voorkomen sociale uitsluiting bij kinderen, dragen bij aan de ontwikkeling van kinderen door hen van schoolspullen te voorzien, dragen bij aan hun gezondheid en laten kinderen zo goed als mogelijk participeren in de samenleving (Meedoenregeling). Daarnaast is er ingezet op ontwikkeling van kinderen met ongelijke kansen door de inzet van VVE en SMI. Ook de peuteropvang toeslag maakt het mogelijk voor peuters om zich te ontwikkelen op de peuteropvang die dit zonder deze regeling niet hadden gekund.

Toegankelijkheid

Daarnaast hebben er themabijeenkomsten plaatsgevonden om partners te informeren over de bestaande armoedeverzoeken. Dit heeft erin geresulteerd dat er nieuwe kansen zijn ontdekt omtrent het terugdringen van het non-gebruik.

Betere verbindingen leggen

Door de toename in werkzaamheden van de adviseur Armoede en schuldhulpverlening heeft de raad vanaf 2022 extra formatie beschikbaar gesteld. Hierdoor heeft de gemeente in 2022 een adviseur armoede aangesteld. Deze adviseur heeft tevens de taak van armoederegisseur. Zij is gestart met verbeteren van de samenwerking met diverse samenwerkingspartners die ofwel uitvoering geven aan gemeentelijk beleid of in nauw contact staan met de doelgroep. Daarnaast geeft deze uitbreiding meer ruimte om het armoede beleid te herijken en opnieuw vorm te geven. Met deze ontwikkeling is inmiddels een start gemaakt.

Preventie is voorkomen

Binnen de schuldhulpverlening is in 2019 een pilot gestart Vroegsignalering. Het doel van deze pilot was om zo vroeg mogelijk financiële zorgen te signaleren en inwoners te begeleiden en/of doorverwijzen naar zowel formele als informele hulp. In januari 2021 is de nieuwe Wet op de Schuldhulpverlening van kracht, binnen deze wet is de vroegsignalering binnen de gemeente een wettelijke taak. Daarnaast verwijzen collega's binnen het sociaal domein inwoners op bestaande armoedeverzoeken, zijn er bezoeken geweest aan scholen en konden inwoners gebruik maken van de geldplannen van het Nibud.

Activerend

Het Werkplein Hart van West-Brabant en de WVS voeren de Participatiewet uit voor onder andere gemeente Moerdijk. Inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen worden begeleid door een jobcoach, leerwerktrajecten volgen, werkstages volgen of gebruik maken van participatieplaatsen om de afstand tot de arbeidsmarkt (geleidelijk) te verkleinen. Ook beschutwerk is mogelijk voor inwoners met dermate beperkende problematiek dat redelijkerwijs niet van een werkgever kan worden verwacht deze in dienst te nemen. Bovendien is scholing mogelijk voor inwoners indien dit noodzakelijk wordt geacht om door te stromen naar een betaalde baan.

Iedereen doet mee

Een ambitie initieel geënt op statushouders, maar relevant voor alle minima. Om te voorkomen dat inwoners sociale uitsluiting ervaren zijn er diverse mogelijkheden, zoals de maatschappelijke participatie regelingen, om deel te nemen aan sociale activiteiten. Gemeente Moerdijk heeft hierbij extra aandacht voor kinderen: kinderen hebben binnen gemeente Moerdijk extra mogelijkheden ten opzichte van andere gemeenten om deel te nemen aan sport- en cultuuractiviteiten.

Effectief en meetbaar beleid

In 2018-2021 bleek het opzetten van meetbaar beleid een uitdaging, er is een gebrek aan inzicht in data over de inwoners in Moerdijk en vanwege AVG-wetgeving mag data van partners niet worden gedeeld. De gemeente ontvangt alleen gegevens over het bereik in aantallen, maar niet wie er worden bereikt. De indicator voor effectiviteit die binnen de evaluatie wordt gezien is de toename in het gebruik van regelingen en kwalitatieve informatie afkomstig uit gesprekken met partners.

1. Inleiding

Gemeenten hebben de zorgplicht om de leefsituatie en het toekomstperspectief van kwetsbare burgers die in armoede verkeren te verbeteren. Daarnaast hebben zij de taak en het belang om prikkels te geven aan burgers om zoveel mogelijk zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien. De regering heeft de afgelopen jaren extra middelen ter beschikking gesteld voor de intensivering van het armoede- en schuldenbeleid van de gemeenten. Het armoedebelief is ook in de gemeente Moerdijk een actueel thema. Het huidige Armoedebelief betreft de beleidsperiode 2018 – 2021. In dit beleid is tevens de aanpak van schuldhelpverlening opgenomen. Vanwege de nieuwe wet Schuldhelpverlening stelde de raad in 2021 een nieuwe beleidsplan Schuldhelpverlening vast. Dit beleidsplan wordt afzonderlijk geëvalueerd.

Deze evaluatie richt zich op het armoedebelief 2018-2021 met een uitloop naar 2022 wat de raad in 2017 vaststelde.

In deze evaluatie worden de opvallende zaken op een rij gezet en benoemen wij wat goed is gegaan en wat minder goed is gegaan. Tot slot bevat de notitie een aantal aanbevelingen en verbeterpunten waar we ons in ons nieuwe beleidsplan op gaan richten.

Bij de totstandkoming van de armoedenota uit 2018-2021 leefde er binnen gemeente Moerdijk tenminste 2212 (5,9%) van de huishoudens onder de lage inkomensgrens. De gemeenteraad van gemeente Moerdijk heeft armoede al geruime tijd hoog op de agenda staan, wat erin heeft geresulteerd dat zij het college hebben verzocht om te komen tot een integrale armoedenota. De gevolgen en oorzaken van armoede bestrijken doorgaans meer dan één leefgebied. Zo veroorzaakt armoede uitsluiting op verschillende domeinen die allen met elkaar verweven zijn, zoals gezondheid, onderwijs, werk, huisvesting, zorg en vrijetijdsbesteding.

Wij hebben een belangrijke rol in het bestrijden van armoede. Enerzijds zijn we verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Participatiewet, anderzijds ontwikkelen wij zelf initiatieven op het gebied van inkomensondersteuning en participatiebevordering.

Binnen de armoedenota 2018-2021 werden de verschillende leefgebieden als kapstok gebruikt. De doelen en ambities die zijn vastgesteld worden per thema geëvalueerd.

1.2 De invloeden van Corona

De Coronapandemie heeft grote impact gehad op het bestrijden van armoede. Vanwege de meerdere lockdowns tussen maart 2020 en februari 2022 werd de maatschappij volledig ontwricht. Dit leidde ertoe dat men niet meer kon sporten, naar school of werk kon gaan of deel kon nemen aan andere sociale activiteiten. In relatie tot het armoedebelief leidde dit ertoe dat het aantal aanvragen voor deelname aan maatschappelijke activiteiten of voorzieningen voor kinderen drastisch afnam. De ambities zoals deze in het armoedebelief waren beschreven konden om die reden, ondanks de inspanningen van de gemeente Moerdijk, in cijfers niet worden waargemaakt. De cijfers omtrent het bereik zijn om die reden geen betrouwbare weerspiegeling van de inspanningen van de gemeente om de gevolgen van armoede onder onze inwoners te verzachten.

2. Armoede in Moerdijk

2.1 Gemiddeld inkomen per inwoner

In 2021 bedraagt het gemiddelde inkomen per inwoner 27.400 euro. Het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger bedraagt 33.600 euro. In totaal telt gemeente Moerdijk 29.800 inkomensontvangers op de in totaal 37.314 inwoners in 2022. De buurt Helwijk heeft met een gemiddeld inkomen van 21.900 per inwoner van alle buurten het laagste gemiddelde inkomen in gemeente Moerdijk.

3. Bereik regelingen gemeente Moerdijk en Werkplein Hart van West-Brabant

3.1 Uitvoering door gemeente

Sociaal Medische Indicatie (SMI)

De Sociaal Medische Indicatie is in beginsel bedoeld voor ouders die vanwege gezondheidsoverwegingen (tijdelijk) niet kunnen werken, maar ook niet voor de kinderen kunnen zorgen. Als ouders niet werken, hebben zij geen recht op de kinderopvangtoeslag. Deze regeling vormt een vangnet voor deze doelgroep.

De sociaal medische indicatie kan niet worden aangevraagd door een inwoner zelf, maar wel een betrokken hulpverlener of professional. Deze indicatie wordt afgegeven door een medewerker van de gemeente, veelal een jeugdprofessional, om het gezin (ouders) te ontlasten. Denk hierbij aan chronisch zieke ouders die vanwege afspraken in het ziekenhuis niet thuis zijn om na schooltijd hun kind te ontvangen. Een belangrijk criterium is dat de gezinssituatie moet worden ontlast. Dikwijls hebben ze geen veilige thuissituatie en kunnen zich om die reden niet goed ontwikkelen. Ook armoede of psychische klachten kunnen reden zijn om de Sociaal Medische Indicatie af te geven. Kinderen kunnen dankzij de SMI naar de BSO waar ruimte is voor ontwikkeling van het kind, om te voorkomen dat er leer- en ontwikkelachterstanden ontstaan en zij in de toekomst grotere kans hebben om in armoede te vervallen. De indicatie wordt afgegeven aan kinderen van 0 tot 13 jaar. Hier zit ook een eigen bijdrage aan. Op het moment zijn er ongeveer 20 kinderen met een Sociaal Medische Indicatie.

Conclusie: Op het moment wordt er niet veel gebruik gemaakt van de SMI, maar is ook niet helemaal duidelijk of dit komt door een gebrek aan de bekendheid van de regeling of het gebrek aan behoefte.

Aanbeveling: Onderzoeken of er voldoende bekendheid is over deze regeling bij ambtenaren van de gemeente Moerdijk.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

De Voor- en Vroegschoolse Educatie wordt ingezet voor kinderen die in hun eerste jaren een taal- of ontwikkelachterstand hebben opgelopen. Doorgaans signaleert een consultatiebureau deze achterstanden bij het kind. In de regel ontstaan deze achterstanden dikwijls door tekortkomingen in taalstimulering of -ontwikkeling bij de ouders. Denk hierbij aan laaggeletterden of anderstaligen. Deze vallen beide onder de risicogroepen voor (langdurige) armoede. De indicatie kan afgegeven worden vanaf het 2^e levensjaar en loopt door tot het 6^e levensjaar (start groep 3 op de basisschool). In gemeente Moerdijk zijn er ongeveer 100 kinderen met Voor- en Vroegschoolse Educatie. Dankzij de Voor- en Vroegschoolse Educatie worden grotere achterstanden in de toekomst voorkomen waardoor zij mee kunnen komen op school.

De VVE zorgt voor extra taalstimulans waarbij de kinderen op het bij hun leeftijd passende taalniveau komen en wordt voorkomen dat zij niet mee kunnen komen bij de start op een basisschool.

Conclusie: Er ontstaan problemen voor kinderen die in aanmerking komen voor Voor- en Vroegschoolse Educatie vanwege de huidige werkwijze met de kinderopvangcentra. Ouders dienen een eigen bijdrage te betalen voor de VVE. Vanwege de werkwijze met de gemeente moeten ouders de kosten voor de VVE voorschieten. Veel ouders met een laag inkomen kunnen dit niet, waardoor kinderen soms ongewenst stoppen met de VVE.

Aanbeveling: Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de facturatie anders in te richten.

Uitvoeringsregeling toeslag voor peuteropvang

De uitvoeringsregeling toeslag voor peuteropvang bestaat voor peuters van 2 tot 4 jaar. Het doel van deze regeling is het terugdringen van onderwijsachterstanden middels de garantie dat kinderen naar de peuterspeelzaal kunnen.

1. Ouders of – verzorgers komen in aanmerking voor de toeslag als de peuter minimaal 5 en maximaal 7 uren per week de peuteropvang bezoekt;
2. Ze een overeenkomst hebben met kinderopvangorganisatie die opgenomen is in het register van kinderopvangorganisaties die peuteropvang aanbieden in gemeente Moerdijk;
3. Ze niet in aanmerking komen voor de kinderopvangtoeslag bij de Belastingdienst;
4. Ze geen onderdeel uitmaken van de gemeentelijke doelgroep;
5. Ze bereid zijn om jaarlijks een inkomensverklaring aan te vragen en deze te overleggen aan gemeente Moerdijk.

Conclusie: de bestaande voorziening blijkt een nuttig en geschikt vangnet.

Aanbeveling: Onderzoeken hoe de werkwijze voor uitbetaling van de peutertoeslag gelijk kan lopen met facturatie van een kinderdagverblijf (achteraf in plaats van vooraf) en of de aanvraag van de KOT eenvoudig genoeg is om door de inwoner aan te vragen.

Uitvoering SMI, uitvoeringsregeling toeslag voor peuteropvang en VVE.

In de praktijk zien we dat sommige ouders gebruik maken van zowel de VVE-indicatie, de Kinderopvangtoeslag en SMI. Deze situatie ontstaat wanneer er bijvoorbeeld een VVE-indicatie aanwezig is, de ouder Kinderopvangtoeslag ontvangt voor de overige VVE-uren en SMI, omdat er naast de VVE ook nog extra uren zijn vanwege een lastige gezinssituatie. Daarbij kunnen ouders ook een eigenbijdrage terugvragen bij het Werkplein. Deze ouders ontvangen dan meerdere beschikkingen en indicaties van verschillende afdelingen, omdat deze niet op één plaats zijn ondergebracht. Bovendien krijgen ze verschillende bedragen op verschillende momenten op hun rekening gestort.

Conclusie: Bovenstaande wijze van uitvoering veroorzaakt bij ouders doorgaans veel verwarring.

Aanbeveling: In lijn met het toegankelijker maken van de gemeentelijke voorzieningen, luidt de aanbeveling om deze drie voorzieningen onder één afdeling onder te brengen, er één beschikking wordt verstuurd en er één totaalbedrag wordt overgeboekt. Aanvullend hierop zou er één aanvraagformulier kunnen worden gemaakt waarin alle producten zijn opgenomen waarop staat aangegeven welke producten/voorzieningen er worden toegekend.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

De regeling kwijtschelding gemeentelijke belastingen kan door inwoners worden aangevraagd wanneer het inkomen zodanig laag is dat zij deze kosten niet kunnen betalen. De Belastingssamenwerking West-Brabant voert deze regeling uit. Er gelden strenge regels om in aanmerking te komen voor kwijtschelding. Er wordt gekeken naar het saldo op de rekeningen van de inwoner en de waarde van de bezittingen. Door de wijze van berekenen, is het ook mogelijk voor schuldenaren om in aanmerking te komen voor kwijtschelding.

Op het aanslagbiljet dat inwoners ontvangen wordt de mogelijkheid tot kwijtschelding genoemd. Inwoners kunnen dit zelf direct aanvragen. Inwoners worden daarnaast uitgenodigd bij de Belastingssamenwerking om de aanvraag gezamenlijk te doen. In 2020 heeft de gemeente 862 verzoeken ontvangen voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Niet alle verzoeken zijn gehonoreerd. Wanneer inwoners niet betalen, wordt een deurwaarder ingeschakeld. Tot slot is gebleken dat kwijtschelding nauwelijks wordt aangevraagd na tussenkomst van een deurwaarder.

Gemeente Moerdijk kiest ervoor om het maximale uit de regeling te halen, ofwel 100 procent kosten van bestaan. Daarnaast is er in augustus 2021 een motie aangenomen voor aanpassen van de regeling om de kwijtscheldingsnorm te verhogen.

Conclusie: De inkomens stijgen niet even hard mee met de inflatie, wat tot gevolg heeft dat inkomens die buiten de gestelde inkomensgrenzen voor minimaregelingen vallen steeds vaker in de problemen komen.

Aanbeveling: Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de criteria voor de kwijtschelding gemeentelijke belastingen te verruimen.

Fonds sociaal domein

Het Fonds Sociaal Domein bestaat vanaf augustus 2016 en is een voorziening die bestaat om onkosten op te vangen van inwoners die deze kosten niet kunnen betalen en die niet door een andere voorliggende voorziening kunnen worden gedekt. In de regel wordt deze voorziening ingezet wanneer hulp aan de inwoner van cruciaal belang is om een uitzichtloos patroon te doorbreken. In de praktijk zien we dat het middel voor veel uiteenlopende onkosten wordt ingezet. Met dit middel hoopte gemeente Moerdijk ook inzicht te vergaren in mogelijke hiaten in het beleid. Als er vaak een beroep werd gedaan op dit fonds voor dezelfde vraagstukken, zou dit kunnen betekenen dat de gemeente een nieuwe voorziening zou kunnen ontwikkelen.

De criteria voor de inzet Fonds Sociaal Domein zijn:

- Bestaande wet- en regelgeving bieden geen of niet de goedkoopst adequate oplossing;
- De persoon is inwoner van gemeente Moerdijk;
- De persoon is niet in staat zijn hulpvraag zelf of binnen zijn sociale netwerk op te lossen.

Voorwaarden inzet Fonds Sociaal Domein:

- Inzet is gericht op een structurele oplossing;
- Bereidheid van de inwoner tot wederkerigheid;
- Inzet draagt bij aan (meer) zelfredzaamheid;
- De oplossing past binnen de geest van de wetten sociaal domein;
- De oplossing doorbreekt een uitzichtloze situatie en/of is het goedkoopst adequaat binnen het brede sociaal domein.

Het Fonds Sociaal Domein is in totaal 18 maal ingezet sinds de invoering in 2016, waarbij voor sommige inwoners meerdere malen. Voor 18-plussers is in totaal € 19.143,29 uitgegeven. Inclusief een bijkomend bedrag voor Jeugd + 3 onbekende boekingen is het totaal € 43.590,63.

Het bedrag is aan uitgegeven aan de volgende zaken:

Hotelkosten, campingkosten, schoonmaakkosten, zorgverzekeringskosten, leefgeld vluchteling waar het COA hier niet in voorzag, bewindvoerderskosten, legeskosten ID-bewijs, 3 maanden huur + reparatie van glas in deur, kinderopvang, huisvesting, inschrijfkosten Klik voor Wonen, taxatiekosten woning, grofvuilcontainer, vergoeding verstopping riool, lekkage badkamer, verblijfsdocument, spoedaanvraag paspoort, uitbetaling hulpverlener en vervoer naar ziekenhuis.

De inwoners die aanspraak hebben kunnen maken op dit fonds vielen niet binnen de voorwaarden van andere regelingen die sommige van deze kosten dekken.

Conclusie: Het Fonds sociaal domein blijkt een nuttig en nodig vangnet. Uit de gegevens over waar het fonds voor wordt ingezet blijkt dat er geen bestaande voorzieningen zijn die deze kosten zouden kunnen dekken of dat er een nieuwe regeling opgezet zou kunnen worden.

Aanbeveling: Zicht blijven houden op gelijkenissen tussen de verschillende aanvragen om behoeften voor nieuwe regelingen in kaart te brengen.

3.2 Uitvoering door het Werkplein Hart van West-Brabant

Algemene Bijzondere Bijstand

De verlening van de Algemene Bijzondere Bijstand is het vangnet van de Nederlandse sociale zekerheid. De bijzondere bijstand is een vergoeding voor extra kosten die inwoners zelf niet kunnen betalen vanwege te weinig inkomen of vermogen. Om bijzondere bijstand te ontvangen hoeft een inwoner geen bijstand te ontvangen. Bijzondere bijstand kan worden gegeven in de vorm van een lening of een gift.

In totaal waren er in 2021 632 bijstandsontvangers, waar dit er in 2020 634 betroffen. Deze aantallen zijn dus nagenoeg gelijk gebleven. Opvallend is dat het grootste deel van de aanvragen voortkomt uit financiële transacties (met name bewindvoeringskosten met 195 aanvragen in 2021 en 197 in 2020) of de inkomensvoet (met name voor een alleenstaande met 146 aanvragen in 2021 en 156 in 2020). De inkomensvoet wordt verder besproken bij het kopje: "Individuele inkomensvoet". Binnen de De6 gemeenten wordt in de komende jaren onderzocht (als onderdeel van de regionale nota schuldhulpverlening) hoe de bewindvoeringskosten kunnen worden geminimaliseerd.

In 2018 is de nieuwe beleidsregel Bijzondere Bijstand inwerking getreden ter harmonisatie van het beleid binnen de De6. Er bleven enkele belangrijke verschillen bestaan, te weten:

- Elke gemeente blijft vooralsnog haar eigen inkomensgrenzen voor de berekening van de draagkracht hanteren (voor Moerdijk is dit nu 110 procent van het sociaal minimum);
- Voor een aantal kostensoorten geldt specifiek gemeentelijk beleid. Zo kent Moerdijk naast de kostensoort inrichting/huisraad ook nog een Witgoedregeling (vervanging van TV, koelkast, gasfornuis en wasmachine). Deze regeling blijft bestaan.

Conclusie: De inkomensgrens voor de bijzondere bijstand is al jaren hetzelfde. Enkele jaren geleden was er discussie over het optrekken van deze grens naar 120%. Gezien de huidige landelijke ontwikkelingen omtrent de inflatie en de daling van de koopkracht, blijkt het nodig om meer inwoners te ondersteunen. Daarnaast blijkt het bereik van deze regeling binnen gemeente Moerdijk lager vanwege de lagere inkomensgrens.

Aanbeveling:

1. Onderzoeken wat het resultaat is wanneer wij de inkomensgrens van 110 procent voor de bijzondere bijstand ophogen. Ter harmonisatie met het beleid van de andere De6 gemeenten en om meer inwoners te bereiken.
2. Onderzoeken hoe wij de aantallen aanvragen voor de bewindvoering kunnen reduceren en meer kunnen sturen op kwaliteit. Uitvoering geven aan adviesrecht bewindvoering en samenwerkingsafspraken maken met bewindvoerderskantoren kan hiervan onderdeel uitmaken.

Individuele inkomenstoeslag

In onderstaande tabel zijn de totale aantallen aanvragen van de individuele inkomenstoeslag over 2020 en 2021 weergegeven. De individuele inkomenstoeslag is bedoeld voor inwoners met een laag inkomen en weinig kans om het inkomen te verbeteren, met andere woorden is deze toeslag bedoeld voor inwoners met een risico op langdurige armoede.

Tabel 1: Aanvragen individuele inkomenstoeslag.

	Aanvragen in 2020	Aanvragen in 2021
Individuele inkomenstoeslag PW alleenstaande	156	146
Individuele inkomenstoeslag PW alleenstaande ouder	43	51
Individuele inkomenstoeslag PW gezin	51	53

Op basis van het aantal aanvragen van 156 in 2020, afgezet tegen het aantal inwoners van 400 in 2020 met een inkomen onder de lage inkomensgrens van 101% van het sociaal minimum¹ voor een periode langer dan 4 jaar, lijkt er een grote groep inwoners te zijn die geen gebruik maakt van de individuele inkomenstoeslag. Een belangrijke kanttekening is dat de individuele inkomenstoeslag al kan worden aangevraagd als een individu al langer dan 3 jaar een laag inkomen heeft. Echter, zijn hier geen gegevens van. Daarnaast zijn er in de beleidsregel voorwaarden opgenomen voor toekenning: een inwoner moet voldoende inspanningen hebben verricht om de inkomenspositie te verbeteren. Inwoners met een IAOW, IAOW of een bijstandsuitkering vallen standaard binnen deze voorwaarden.²

Een andere belangrijke kanttekening is dat de cijfers uit de tabel gaan over de totale toegekende toeslagen en niet alle aanvragen die door inwoners zijn ingediend. Er kan daarom moeilijker een conclusie worden getrokken over het bereik, omdat aanvragen voor de individuele inkomenstoeslag ook kunnen worden afgewezen. De gemeente kan bijvoorbeeld eisen dat de inwoner eerst zijn of haar inkomenspositie probeert te verbeteren.³ Wel kan voorzichtig worden aangenomen dat er een groep inwoners is die we niet bereiken met deze voorziening, alleen blijft onduidelijk hoe groot deze groep is.

Conclusie: Er bestaat een vermoeden dat er bij deze regeling veel sprake is van non-gebruik.

¹ [StatLine - Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken, regio \(indeling 2021\) \(cbs.nl\)](https://statline.cbs.nl/StatLine)

² [Beleidsregel individuele inkomenstoeslag Participatiewet gemeente Moerdijk \(overheid.nl\)](#)

³ [Heb ik recht op de individuele inkomenstoeslag? | Rijksoverheid.nl](#)

Aanbeveling: Er moet extra worden ingezet op communicatie via onder andere de voorzieningenwijzer.

Collectieve zorgverzekering

Voor veel inwoners die in armoede leven, geldt dat dit dikwijls gepaard gaat met andere problematiek, zoals bijvoorbeeld op het gebied van zorg en welzijn. Juist deze groep heeft vaker moeite met het betalen van de zorgverzekering. Een aanvullende verzekering waar voor hen vaker behoefte aan is, is dan ook ondenkbaar. De gemeente voorziet in een bijdrage in de premie voor de aanvullende verzekering in combinatie met een korting vanuit de zorgverzekeraar bij de collectieve zorgverzekering van CZ. Er is een basispakket en een uitgebreid pakket, waarbij het uitgebreide pakket ook volledige dekking biedt voor het eigen risico. Het gebruik van deze collectieve zorgverzekering is teruggelopen over de afgelopen 3 jaar: van 863 in 2020, naar 853 in 2021 en 820 in 2022. Ongeveer 75 procent van de deelnemers is daarbij 18+. Het bereik van de regeling in percentages van het totale aantal potentiële deelnemers op basis van de lage inkomensgrens van 120% is moeilijk te berekenen, omdat de collectieve zorgverzekering niet per definitie relevant is voor alle inwoners met een inkomen op de lage inkomensgrens.

Tevens blijkt uit de gegevens over het gebruik uit tabel 2 dat verreweg de meeste inwoners kiezen voor het uitgebreide pakket, met daarbij ook een veel hogere premie. Dit is problematisch, omdat is gebleken dat veel van deze inwoners “over” verzekerd zijn met de polis uitgebreid en voldoende dekking zouden hebben met de polis gemeente extra, ofwel het basispakket. Inwoners met een laag inkomen betalen dus voor een dekking die zij niet nodig hebben.

Tabel 2: Aantal gebruikers collectieve zorgverzekering CZ. Bron: Werkplein Hart van West-Brabant.

Jaar	polis gemeente extra	polis gemeente extra uitgebreid	totaal
2021			
Aantal (individuele) deelnemers per 1-12-2021	129	477	606
Jaar	polis gemeente extra	polis gemeente extra uitgebreid	totaal
2020			
Aantal (individuele) deelnemers per 1-12-2020	136	473	609

Conclusie: Dankzij deze regeling hebben inwoners met hoge zorgkosten en een laag inkomen toegang tot goede zorg

Aanbeveling:

1. Voortzetten van de collectieve zorgverzekering en meer inzetten op het vergroten van het bereik, met in achtneming van de belangrijkste verwijzers, vindplaatsen en het taal- en denkniveau.
2. Overwegen om de premiebijdrage te verhogen vanuit de gemeente.
3. Daarnaast onderzoeken hoe we kunnen voorkomen dat inwoners zich “over” verzekeren en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om inzicht te krijgen in welke personen beter af zouden zijn met het basispakket.

3.3 Risicogroepen omtrent bereik

De bijzondere bijstand vormt een algemeen sociaal vangnet voor alle inwoners die binnen gemeente Moerdijk wonen en minstens 5 jaar in Nederland verblijven. Deze regeling vormt dus een vangnet voor alle risicogroepen. Echter, betekent dit niet dat alle inwoners ook gebruik maken van deze regeling. Veel kenmerken die maken dat iemand tot een risicogroep behoort, zoals het anderstalig zijn, het hebben van een niet-westerse migratieachtergrond of laaggeletterdheid, maken het vaak moeilijk voor deze inwoners om deze hulp te vinden. Vluchtelingenwerk en de Bibliotheek kunnen hierbij ondersteuning bieden, onder andere door het Digitaalhuis van de Bibliotheek. De collectieve zorgverzekering vormt eveneens een algemeen sociaal vangnet voor inwoners uit alle risicogroepen.

Er is hier specifiek aandacht nodig voor laaggeletterden en anderstaligen/statushouders die specifiek worden aangemerkt als risicogroepen. Dit zijn ook de inwoners die het meest gebruik maken van de diensten van Geld & Recht van Surplus. Ook digibeten en ouderen hebben moeite met zich een weg te banen door websites van gemeenten en partners om uit te zoeken op welke voorzieningen zij recht hebben en bij het indienen van aanvragen. Ook lopen pensioengerechtigden groot risico op langdurige armoede, omdat zij geen mogelijkheden meer hebben tot inkomensverbetering. Daarnaast bestaan er mogelijk risico's omtrent het bereik van deze inwoners, vanwege een (mogelijk) gebrek aan digitale vaardigheden en/of middelen. Het internet is momenteel het belangrijkste communicatiemiddel naar onze inwoners. Bovendien blijkt uit de cijfers van de bijzondere bijstand dat pensioengerechtigden hier nauwelijks gebruik van maken.

Onlangs verscheen er een artikel waarin de Ombudsman alarm slaat omdat het met name voor ouderen moeilijk blijkt om regelingen aan te vragen.⁴ Om die reden maken zij vaak geen gebruik van de verschillende armoedeverzoeken op zowel landelijk als gemeentelijk niveau en komen daardoor onnodig onder het bestaansminimum terecht.

Conclusie: Er moet extra aandacht worden besteed aan armoede veroorzakende factoren en risicogroepen.

Aanbeveling:

1. Het ontwikkelen van een communicatieplan om de gemeentelijke voorzieningen en voorzieningen van partners beter onder de aandacht te brengen. Met hierbij specifieke aandacht voor het gebruik van beeldtaal en andere talen dan louter Nederlands.
2. De voorzieningenwijzer inzetten en zo een groter bereik creëren.
3. Extra onderzoek is gewenst om te zien wat de oorzaak is van het non-gebruik onder ouderen en hoe dit kan worden teruggedrongen.

4. Kinderen en jongeren in armoede

Uit de armoedecijfers van het CBS onder kinderen in 2018, 2019, 2020 en 2021 blijkt dat armoede onder kinderen op landelijk niveau met 1 procent is afgenomen sinds 2018.⁵ Deze trend is helaas niet terug te zien in de armoedecijfers onder kinderen binnen gemeente Moerdijk. Daar is de armoede onder kinderen met slechts 0,1 procent afgenomen. Hoewel de landelijke afname niet door lijkt te werken in de lokale afname in armoede onder kinderen, bevindt gemeente Moerdijk zich met een percentage van 5,8 procent van alle kinderen in armoede onder het landelijke niveau van 6,9 procent.

⁴ [Ombudsman: financiële hulp regelen vaak te moeilijk voor ouderen | NOS](#)

⁵ [StatLine - Laag en langdurig laag inkomen; huishoudenskenmerken, regio \(indeling 2021\) \(cbs.nl\)](#)

Een belangrijke kanttekening bij het in kaart brengen van armoede onder kinderen, is dat we op gemeentelijk niveau de armoede onder kinderen met zowel preventieve als curatieve maatregelen niet direct kunnen terugdringen. Met de preventieve en curatieve maatregelen om kinderarmoede te bestrijden proberen we op gemeentelijk niveau de lasten en zorgen en de negatieve effecten van armoede op kinderen te verminderen. Deze maatregelen, zoals de samenwerkingen met het Jeugd Educatie Fonds, Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur, voorzien in een aantal kind specifieke behoeften. Zoals de behoefte aan schoolspullen om een opleiding te volgen, contributie om te kunnen sporten of contributie om een instrument te leren bespelen, zodat kinderen niet tekort worden gedaan in deze onderdelen van de algemene ontwikkeling. Daarnaast voorkomt het sociale uitsluiting van kinderen, omdat zij ergens “bij kunnen horen”, hetzij een sportclub, muziekclub of anderszins.

Klijnsmagelden

Eind 2016 ontvingen gemeenten extra financiële middelen voor de bestrijding van kinderarmoede. Het doel hiervan is dat alle kinderen deel kunnen nemen aan de maatschappij en kansrijk kunnen opgroeien door voorzieningen in natura. Structureel ontvangen gemeenten landelijk € 85 miljoen.

Bureau Bartels heeft in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken een onderzoek ingesteld naar waar deze gelden zijn besteed. Hieruit bleek dat slechts 17 procent van de gemeenten in 2017 de impact heeft gemeten van het beleid gericht op kinderarmoede en dat daarnaast een kleine 37 procent van de gemeenten volledig in beeld heeft welke kinderen opgroeien in armoede. Ook bleek onduidelijk hoeveel kinderen zijn bereikt. Onderstaand worden de resultaten toegelicht van de inspanningen op het gebied van bestrijding van kinderarmoede en tegen welke struikelblokken gemeente Moerdijk aanliep de afgelopen vier jaar.

Een belangrijke kanttekening bij het bepalen van het bereik van het totale aantal verschillende kinderen, is dat de persoonsgegevens van ieder gezin of kind waarover iedere individuele organisatie of stichting beschikt, niet tussen stichtingen onderling mogen worden gedeeld volgens de AVG-wetgeving. Dit houdt in dat deze gegevens niet over elkaar kunnen worden gelegd om te zien of deze stichtingen en fondsen allemaal dezelfde kinderen bereiken, of dat er mogelijk ook veel kinderen zijn die bekend zijn bij stichting één maar niet bij stichting twee. Gemeente Moerdijk en de samenwerkingspartners ondervangen dit doordat aanvragen voor bijvoorbeeld Jeugdfonds Sport & Cultuur en Stichting Jarige Job ook worden voltooid door Stichting Leergeld.

Stichting Leergeld

Stichting Leergeld is een essentiële partner als het aankomt op het verzachten van de gevolgen van armoede onder kinderen. In de periode van 2018-2021 had Stichting Leergeld de opdracht om schoolstartpakketten te verstrekken aan kinderen die naar de middelbare school gaan en verstrekte zij diverse leermiddelen aan kinderen in de leeftijd van 4 tot en met 17 jaar. Daarnaast voert Stichting Leergeld vanaf 1 juli 2018 de regeling oudere schoolgaande kinderen uit. Het betreft kinderen in de leeftijd van 15-21 jaar die niet in aanmerking komen voor de tijdelijke regeling leermiddelen. Vanaf 1 augustus 2021 is de tijdelijke regeling leermiddelen afgeschaft. Stichting Leergeld werkt met vrijwilligers en hanteert een strenge inkomenstoets, waarbij inwoners met een besteedbaar inkomen tot 120% van het sociaal minimum een beroep kunnen doen op hun ondersteuning. De laatste jaren is er in overleg met de gemeente meer ruimte voor maatwerk.

Over het bereik van de bestaande regelingen kunnen weinig conclusies worden getrokken. Zo is bijvoorbeeld onbekend of de kinderen die door stichtingen als Jeugdfonds Sport worden bereikt, dezelfde zijn als die door Stichting Leergeld en Jeugdfonds Cultuur worden bereikt. Wanneer het

aantal aanvragen wordt afgezet tegen het aantal kinderen in armoede (met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum tot waar een aanvraag voor kan worden gedaan), zien we dat het aantal aanvragen per stichting in ieder geval niet gelijk is aan het aantal kinderen in armoede: in 2020 bedroeg het aantal kinderen uit een huishouden met een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum 500, waar er bijvoorbeeld door Stichting Leergeld 399 aanvragen werden gedaan. Deze cijfers zijn een indicator dat er in ieder geval nog kinderen zijn die nog niet worden bereikt. Het uiteindelijke doel van de armoedenota uit 2018 was ook om zo veel mogelijk kinderen te bereiken.

Tabel 3: Cijfers aanvragen en nieuwe gezinnen Stichting Leergeld 2017-2021

	2021	2020	2019	2018	2017*
Totaal aantal gezinnen	108	113	111	110	75
Totaal aantal nieuwe gezinnen	43	37	34	45	66
Totaal aantal aanvragen	328 (excl. 43 aanvragen Stichting Jarige Job)	429	528	604	399

Uit bovenstaande tabel blijkt dat er na de invoering van het nieuwe armoedebelid 2018-2021 een flinke toename is geweest in het aantal verschillende aanvragen. Er bleek ook een flinke toename in het aantal gezinnen dat een aanvraag deed. Echter, is er een flinke afname in het totaal aantal aanvragen vanaf 2018. Vanaf 2020 kan deze daling worden verklaard door de coronacrisis. De impact van de nieuwe maatregel is dus duidelijk zichtbaar in het jaar van 2018, maar door de maatschappelijke ontwikkelingen (zoals de Coronacrisis) is de impact vanaf 2020 lastig te duiden. Stichting Leergeld heeft zich wel ingespannen om kinderen in armoede te bereiken, door communicatie via verschillende sociale media kanalen, bezoeken aan scholen, nieuwsbrieven en hun website.

Vanaf 2021 is heeft de vrijwillige ouderbijdrage daadwerkelijk een “vrijwillig” karakter gekregen. Dit betekent dat ouders van kinderen die in armoede opgroeien deze bijdrage niet hoeven te betalen en dat kinderen niet uitgesloten kunnen worden van activiteiten die een school organiseert. Scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de financiering van uitjes. Voorheen bood Stichting Leergeld de optie om de vrijwillige ouderbijdrage aan scholen te betalen wanneer ouders dit zelf niet konden. Omdat de vrijwillige ouderbijdrage nu écht vrijwillig is, betaalt Stichting Leergeld deze bijdrage niet meer aan scholen. Dit resulteert in een daling van het aantal aanvragen.

Conclusie: Stichting Leergeld blijft een belangrijke en betrouwbare samenwerkingspartner met een goede naamsbekendheid.

Aanbeveling: Herijken van de gemaakte afspraken en mogelijkheden onderzoeken voor uitbreiding van taken.

Jeugdfonds Sport

Het Jeugdfonds Sport is een andere partner die net als Stichting Leergeld de gevolgen van armoede onder de Moerdijkse kinderen probeert te verzachten, door hen mogelijkheden te bieden om deel te kunnen nemen aan sport. Ouders met een inkomen onder 120% van het sociaal minimum kunnen bij het Jeugdfonds Sport terecht. Zij vergoeden bijvoorbeeld de contributie, sportkleding en ander toebehoren vanuit een budget van 225 euro per jaar per kind. Ze werken daarbij samen met intermediairs verspreid over de gemeente bij onder andere Meer Moerdijk en het gemeentehuis. Het

Jeugdfonds Sport hanteert een inkomensgrens van 120% van het sociaal minimum en werkt eveneens met een besteedbaar inkomen. Het Jeugdfonds Sport gaat flexibel om met deze grens. De intermediair krijgt het vertrouwen om te besluiten of er toch van deze grens mag worden afgeweken wanneer dit nodig wordt geacht. Het Jeugdfonds Sport ondersteunt de Moerdijkse kinderen naar tevredenheid.

In onderstaande tabel zijn de cijfers van het aantal aanvragen voor het Jeugdfonds Sport weergegeven. 70 procent van het aantal aanvragen die voor het Jeugdfonds Sport worden gedaan, worden behandeld door een vrijwilliger van Stichting Leergeld. Dit heeft mede te maken met het feit dat Stichting Leergeld meer bekendheid heeft en de vrijwilligers van Stichting Leergeld vanuit hun rol ook direct een aanvraag voor het Jeugdfonds Sport en het Jeugdfonds Cultuur kunnen indienen.

Tabel 4: Cijfers totaal aantal goedgekeurde aanvragen Jeugdfonds Sport 2017-2021

	2021	2020	2019	2018	2017
Totaal aantal aanvragen*	93	99	129	166	156

*het totaal aantal goedgekeurde aanvragen gaat over het aantal aanvragen dat is ingediend en goed gekeurd. Het bedrag hoeft nog niet uitbetaald te zijn. Deze cijfers bieden inzicht in het bereik van het Jeugdfonds Sport.

Zwemregeling

Het Jeugdfonds Sport vraagt speciale aandacht van gemeente Moerdijk voor de zwemregeling. De vergoeding die het Jeugdfonds Sport biedt per kind is niet toereikend voor het behalen van zowel zwemdiploma A als B. De vergoeding van € 550 per kind, zoals opgenomen in de opdrachtformulering 2021⁶, wordt gegeven voor een periode van twee jaar. Kinderen behalen hun zwemdiploma dikwijls binnen een kortere periode van circa 6 tot 12 maanden.

Samenwerking

In de opdrachtformulering is een inkomensgrens van 110 procent afgesproken voor vergoeding aan een kind dat opgroeit in armoede. In de praktijk blijkt het Jeugdfonds Sport regelmatig af te wijken van deze regels en past maatwerk toe. Daarnaast blijken zij al jaren een inkomensgrens van 120% te hanteren. Een gezin in een schuldenregeling kan een inkomen boven de inkomensgrens van 110 procent ontvangen, maar onvoldoende besteedbaar inkomen overhouden om het kind te laten sporten. Daarnaast blijkt er een vermoeden te bestaan dat intermediairs niet over de juiste documenten beschikken om naar te verwijzen die kunnen dienen als grond van afwijzing. Het Jeugdfonds Sport geeft daarnaast vaak bij andere partners aan geen inkomenstoets te doen, hoewel dit wel is opgenomen in de opdrachtformulering. Hiermee komen ze gemaakte afspraken niet na.

Ook volgt er vanaf 1 januari 2023 een fusie tussen het Jeugdfonds Sport en het Jeugdfonds Cultuur. Deze zal tot gevolg hebben dat de contacten in het vervolg alleen via de coördinator van het huidige Jeugdfonds Sport zullen geschieden.

Conclusie: Het Jeugdfonds Sport houdt zich niet volledig aan de afspraken in de samenwerkingsovereenkomst, maar ondersteunt de Moerdijkse kinderen naar tevredenheid.

Aanbeveling:

⁶ O:\M&M-MO-Adviseurs\Armoedebeleid (nieuw)\Samenwerkingspartners\Jeugdfonds Sport\2021\Opdracht jeugdsportfonds 2021 2.docx 1.docx

1. Het herijken van de samenwerkingsovereenkomst;
2. Meer sturen op gemaakte afspraken vanuit de gemeente.

Jeugdfonds Cultuur

Het Jeugdfonds Cultuur biedt Moerdijkse kinderen met een besteedbaar inkomen tot 120% van het sociaal minimum de mogelijkheid om deel te nemen aan cultuuractiviteiten, zoals bijvoorbeeld balletlessen of zangles.

In onderstaande tabel zijn het aantal aanvragen dat het Jeugdfonds Cultuur heeft ontvangen over de afgelopen vijf jaar weergegeven. Het Jeugdfonds Cultuur bereikt slechts een gering aantal kinderen dat in armoede opgroeit. Dit heeft mede te maken met het feit dat kinderen minder te enthousiasmeren zijn voor cultuuractiviteiten. Daarnaast blijkt er, door het grote gebied dat de coördinator van het Jeugdfonds Cultuur bedient, weinig ruimte te zijn om zich actief in te zetten voor gemeente Moerdijk. Er was een actieve rol belegd bij de cultuurcoach van Meer Moerdijk om zich in te zetten voor relatiebeheer en het creëren van meer bekendheid. Vanwege een gebrek aan uren is deze rol nooit actief opgepakt. Dit houdt in dat er weinig inspanningen zijn gedaan om meer aanvragen te genereren of bekendheid te creëren. Er blijkt ook weinig bekendheid te zijn over de intermediairs die actief zijn op dit moment. Daarnaast blijkt er ook een flinke afname te zijn geweest in het aantal aanbieders als gevolg van de coronacrisis.

Tabel 5: Totale aantallen aanvragen Jeugdfonds Cultuur tussen 2017 en 2021

	2021	2020	2019	2018	2017
Totaal aantal aanvragen*	15	25	28	18	8

*Het totaal aantal goedgekeurde aanvragen gaat over het aantal aanvragen dat is ingediend en goed gekeurd, maar het bedrag hoeft nog niet uitbetaald te zijn. Deze cijfers zijn interessant om aan te geven hoeveel gezinnen en kinderen Jeugdfonds Cultuur weten te vinden.

Buiten het normale naschoolse aanbod van het Jeugdfonds Cultuur, heeft Meer Moerdijk ook een zomerprogramma georganiseerd, genaamd Meer Zomer, in 2020 en 2021. Dit programma loopt gedurende de hele zomervakantie. In 2020 hebben hier meer dan 1000 kinderen aan deelgenomen. In 2021 lag dit aantal iets lager. Het bereik van kinderen in armoede bleek hier groot, omdat kinderen die opgroeien in armoede in de zomer vaak niet op vakantie gaan met ouders.

Conclusie: Het bereik van het Jeugdfonds Cultuur is laag. Het Jeugdfonds Sport en het Jeugdfonds Cultuur gaan vanaf januari 2023 fuseren. Het is belangrijk dat het Jeugdfonds Sport & Cultuur straks meer inzet op fondsenwerving, dat er duidelijkere afspraken komen over de wijze waarop zij uitvoering geven aan het gemeentelijk beleid en dat zij zichtbaarder worden op (basis)scholen.

Aanbeveling:

Zie aanbevelingen Jeugdfonds Sport.

Jeugd Educatie Fonds

In het jaar 2021/2022 is de pilot gestart voor de samenwerking met het Jeugd Educatie Fonds. Er is een subsidie toegekend van € 9.000. De scholen de Rietvest in Klundert en de Toren uit Zevenbergen waren de scholen binnen gemeente Moerdijk die voldeden aan de gestelde voorwaarden van het Jeugd Educatie Fonds om een samenwerking aan te gaan. In totaal is er 26.000 euro budget beschikbaar gesteld door het Jeugd Educatie Fonds.

Het Jeugd Educatie Fonds levert toegevoegde waarde op de volgende aspecten:

1. Ze zetten in op de doelgroep kinderen die opgroeien in een thuissituatie waarbij het inkomen onder de 150 procent van het sociaal minimum valt. Op deze manier bereiken ze ook de doelgroep kinderen met een inkomen boven de 120 procent van het sociaal minimum, die vaak allerlei toeslagen missen en om die reden soms een lager inkomen hebben dan kinderen die onder de 120 procent vallen;
2. Ze vervullen individuele- en groepsaanvragen voor de meest efficiënte ondersteuning. Dit is mogelijk omdat het Jeugd Educatie Fonds alleen scholen helpt waarvan 50 procent of meer van de populatie in armoede leeft. Daarnaast bieden zij bredere hulp op meerdere leefgebieden en onderscheid zich daarmee van bijvoorbeeld het Jeugdfonds Cultuur en Jeugdfonds Sport;
3. De scholen worden door het Jeugd Educatie Fonds gecertificeerd en kunnen gebruik maken van een gebruiksvriendelijk aanvraagstelsel, waardoor aanvragen snel kunnen worden behandeld.

Een belangrijk bezwaar bij aanvang van de samenwerking, is dat het Jeugd Educatie Fonds door haar strenge voorwaarden -minimaal 50 procent van de populatie aan kinderen leeft in armoede-, maar drie scholen bereikt binnen heel gemeente Moerdijk.

In totaal zijn er 17 aanvragen binnengekomen, verdeeld over drie scholen. Ook blijkt de Springplank, een basisschool in Fijnaart, aangesloten te zijn bij het Jeugd Educatie Fonds. In totaal zijn de aanvragen als volgt verdeeld:

- 10 aanvragen voor de Springplank in Fijnaart
- 2 aanvragen voor de Rietvest in Klundert
- 5 aanvragen voor de Toren in Zevenbergen.

Opvallend is het aantal aanvragen voor TSO en BSO. In totaal zijn er hiervoor 5 aanvragen binnengekomen, allemaal afkomstig van de Springplank in Fijnaart.

Het Jeugd Educatie Fonds heeft deze scholen onder andere geholpen met de aanschaf van sport- en spelmaterialen. Er is ook een jongerenwerker ingezet die zowel onder schooltijd als na schooltijd beschikbaar is voor de leerlingen en contact legde met hen. Ook organiseerde de jongerenwerker sportactiviteiten. Tot slot is het budget ook ingezet voor aanschaf van nieuwe lesboeken en digitale voorzieningen.

Conclusie: Het Jeugd Educatie Fonds draagt bij aan het doel om de gevolgen van armoede onder Moerdijkse kinderen te verzachten in opzichten waarin onze bestaande partners nog niet voorzien.

Aanbeveling: De samenwerking met het Jeugd Educatie Fonds structureel voortzetten.

Stichting Jarige Job

Stichting Jarige Job is een landelijke stichting die verjaardagsboxen ter waarde van 35 euro verstrekt aan kinderen met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum. Ouders, verzorgers, hulpverleners of andere personen uit de omgeving van het kind kunnen aanvragen indienen, zowel direct bij Stichting Jarige Job als via Stichting Leergeld.

In 2021 heeft Stichting Leergeld 43 aanvragen ontvangen. Afgezet tegen het totale aantal kinderen dat opgroeit in armoede in gemeente Moerdijk in 2020 van 500 (Bron: CBS), betekent dit een bereik van een kleine 11 procent. Hoewel dit armoedecijfers uit 2020 betreffen, zullen deze cijfers naar verwachting niet erg verschillen. Ouders en andere mensen uit de omgeving van het kind kunnen zelf

een aanvraag indienen via de website. We hebben geen formele samenwerking met deze partij, maar zetten nog weinig in op communicatie omtrent deze stichting richting onze inwoners.

Conclusie: Stichting Jarige Job is nog onvoldoende bekend binnen gemeente Moerdijk.

Aanbeveling: Meer inzetten op communicatie over Stichting Jarige Job (met name op scholen).

Steunpunt VO (jongerenwerk)

Het Steunpunt VO is een initiatief vanuit Meer Moerdijk in samenwerking met het Markland college dat in de afgelopen beleidsperiode is opgezet. Jongeren kunnen bij dit steunpunt terecht met GGZ-problematiek en andere persoonlijke vragen.

Bij de totstandkoming van het Steunpunt VO zou een financieel spreekuur worden ingezet, maar deze is niet gerealiseerd. Dit steunpunt is met name bedoeld voor jongeren met GGZ-problematiek. Daarnaast blijkt dat er binnen het jongerenwerk nog relatief weinig aandacht is voor armoede- en schuldenproblematiek. Het signaleren hiervan gebeurt om die reden ook weinig. Huidige bekendheid over gemeentelijke regelingen bij jongerenwerkers in buurthuizen reikt niet veel verder dan kennis over het Jeugdfonds Sport en het Jeugdfonds Cultuur. Kennis over Stichting Leergeld is minimaal.

In toenemende mate blijkt de financiële voorlichting belangrijk voor zowel kinderen als jongeren. In 2024 vindt er een nieuwe aanbesteding plaats waar Meer Moerdijk op in zal schrijven. Bij Meer Moerdijk zijn jongerenwerkers werkzaam die in de toekomst beter kunnen worden ingezet om armoede te bestrijden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het geven van cursussen of voorlichting. Uit gesprek met één van de jongerenwerkers bleek dat er bij Meer Moerdijk een wens leeft om hier meer op in te zetten. In het programma van eisen dat wordt opgesteld voor de aanbesteding kunnen de taken worden uitgebreid om de bestrijding van armoede onder kinderen structureel in te bedden.

Conclusie: Er is een gebrek aan financiële voorlichting aan kinderen en jongeren. Bestaande partners zouden graag een rol spelen in het geven van deze financiële voorlichting.

Aanbeveling:

1. Het uitbreiden van het Steunpunt VO met een financieel spreekuur en de jongerenwerker(s) trainen op het signaleren van armoede- en schuldenproblematiek.
2. Jongerenwerkers moeten beter worden geïnformeerd over de gemeentelijke regelingen die er zijn, zodat zij vanuit hun signaalrol beter kunnen doorverwijzen.
3. De samenwerking met Meer Moerdijk intensiveren.

5. Financiële zelfredzaamheid

5.1 Voedselbank

De Voedselbank binnen gemeente Moerdijk verstrekt één keer per week voedselpakketten aan inwoners met een besteedbaar inkomen onder 120% van het sociaal minimum. De Voedselbank ontvangt van de gemeente jaarlijks een kleine bijdrage voor hun ondersteuning aan onze inwoners in armoede. De Voedselbank is gevestigd in Zevenbergen en bedient alle kernen.

Bereik Voedselbank Moerdijk

De Voedselbank is gevestigd in Zevenbergen en bedient alle kernen.

Tabel 6: Bereik van de Voedselbank gemeente Moerdijk 2017-2021

Per 31-12-2021	Aantal huishoudens	Aantal monden	Aantal kinderen < 18 jaar
2017	68	191	80
2018	78	232	99
2019	105	310	124
2020	88	252	99
2021	60	154	55

Het gebruik van de Voedselbank wisselt sterk gedurende de jaren. De maximale capaciteit van de Voedselbank Moerdijk ligt ver boven de 100 huishoudens. Dit heeft erin geresulteerd dat de Voedselbank Moerdijk grotere pakketten kon uitgeven aan haar cliënten.

Een verklaring voor de schommelende cijfers vinden blijkt moeilijk. Hoewel het lage gebruik doet vermoeden dat dit een indicatie is voor een afname in armoedecijfers, klopt deze aanname niet. Uit ervaringen van vrijwilligers bij de Voedselbank blijkt juist dat het veelal inwoners zijn die bekend zijn bij schuldhulpverlening die aankloppen bij de Voedselbank. Buiten dat is de groep cliënten heel divers. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen de groep armen die bekend zijn bij schuldhulpverlening vanwege verwoestende patronen in hun eigen uitgaven en personen die consequent in armoede leven vanwege een laag inkomen, met of zonder uitzicht op verbetering.

Huisvestingsvraagstuk

Het pand waar de Voedselbank op het moment is gehuisvest, wordt de komende jaren gesloopt. Dit betekent dat de Voedselbank een nieuw pand moet vinden. De gemeente draagt hierin geen verantwoordelijkheid. De Voedselbank is een op zichzelf staande organisatie waar de gemeente subsidie aan verleent. Dit betekent echter niet dat de gemeente geen rol kan of wil spelen bij ondersteuning naar het vinden van een nieuw pand. Immers is de Voedselbank een belangrijk initiatief en voorziet het wekelijks zo'n 70 mensen (oplopend tot 100) van voedsel waar zij zelf niet in deze behoefte kunnen voorzien.

Conclusie: Veel inwoners die de Voedselbank bezoeken zijn niet bekend bij de gemeente.

Aanbeveling:

1. Indien nodig in gesprek gaan met de Voedselbank over toekomstige huisvesting;
2. Meer samenwerken in het signaleren van armoede en schulden en inzetten op doorverwijzing naar gemeente en andere partners.

5.2 Cursussen financiële vaardigheden

Op basisscholen wordt het DENO-project (Doe Even Normaal) jaarlijks uitgevoerd. Dit houdt in dat er op allerlei thema's voorlichting plaatsvindt en kinderen spelenderwijs met thema's in aanraking komen waar zij later in hun leven meer mee te maken krijgen. Voorheen was er een financieel onderdeel in opgenomen, die na verloop van tijd is komen te vervallen omdat Kredietbank Nederland, die dit onderdeel verzorgde, zich had teruggetrokken uit het project. Vervolgens is er besloten dat het onderdeel belangrijk was voor kinderen en hebben de jongerenwerkers uit de gemeente een financiële cursus mogen volgen om dit onderdeel zelf op te kunnen pakken binnen het project. Een jongerenwerker van Meer Moerdijk heeft daarna zelf voorlichting gegeven over

financiële vaardigheden. Echter, is de vraag ontstaan of deze voorlichting geschikt is voor deze doelgroep. Uit gesprekken met de jongerenwerker van Meer Moerdijk blijkt dat hij open staat om vaker dergelijke voorlichting te geven, maar dat het mogelijk beter is om dit niet alleen op basisscholen te doen, maar ook op middelbare scholen via het Steunpunt op het Markland.

Het financiële onderdeel uit het DENO-project wordt her ontwikkeld en ingezet op zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Deze aanbeveling werd gedaan in het beleidsplan SHV uit 2021 dat reeds is vastgesteld.

Conclusie: Kinderen en jongeren missen belangrijke voorlichting in hun ontwikkeling over geld en financiële verantwoordelijkheid dat niet altijd door ouders wordt meegegeven.

Aanbeveling:

1. Het definiëren van een nieuwe doelgroep: de doelgroep jongeren tussen 17-25 jaar.

5.3 Moedige Dialoog (betrekken van werkgevers bij bestrijding van armoede)

Werkgevers kunnen als goede verwijzers fungeren voor hun medewerkers wanneer het aankomt op de bestrijding van armoede. Werkgevers hebben vaak redelijk inzicht in de financiële situatie van een medewerker en hebben dan ook een belangrijke signaleringsfunctie. Naast dat zij (deels) inzicht hebben in de financiële situatie, kunnen zij ook andere indicatoren voor armoede waarnemen. Vaak is problematiek op de andere levensgebieden een belangrijk signaal voor armoede. Denk hierbij aan gezondheidsproblemen, frequent verzuim, etc. Een werkgever kan bij het signaleren van problematiek op één van de levensgebieden, of problematiek die direct armoede doet vermoeden, met de medewerker in gesprek gaan. Om enerzijds te ontdekken of er achter problematiek op een ander levensgebied armoede schuilgaat, of om de medewerker direct te verwijzen naar de juiste hulpverleners wanneer hij met zekerheid kan zeggen dat er sprake is van armoede.

De Moedige Dialoog West-Brabant is een stichting die de dialoog aangaat over schulden en armoede bij verschillende doelgroepen. De Moedige Dialoog probeert via de werkgever de werknemer te bereiken. Daarnaast kijken zij ook naar ondernemers in nood. De Moedige Dialoog heeft onder andere ingangen via het Werkplein Hart van West-Brabant, Traverse, Ondernemerskring Halderberge, Saver en Stichting Mee. In maart 2022 heeft de De6 gemeente kennis gemaakt met De Moedige Dialoog en besloten dat we een samenwerking met hen aan willen gaan, omdat zij dienstverlening bieden aan een doelgroep die wij nog niet aanwenden.

De aanpak Geldzorgen de Baas geeft de werkgever inzicht in de mate waarin de organisatie in staat is om medewerkers met geldzorgen te signaleren, met hen in gesprek te gaan en te zien waar zij hen in kunnen ondersteunen. Het doel voor de werkgever is niet hulpverleners, maar goed kunnen verwijzen naar experts. De werkgever krijgt niet alleen advies waar de ontwikkelmogelijkheden liggen voor de organisatie om armoede en geldzorgen te voorkomen bij hun medewerkers, maar ook hoe zij medewerkers beter kunnen ondersteunen en verwijzen waar er al geldproblemen zijn.

Conclusie: De Moedige Dialoog bereikt een belangrijke risicogroep waar de gemeente Moerdijk nog onvoldoende op inzet.

Aanbeveling: Als gemeente ondersteunen bij de aanpak Geldzorgen de Baas van de Moedige Dialoog.

6. Deelname aan de maatschappij

6.1 Maatschappelijke Participatie

Via de webshop maatschappelijke participatie van het Werkplein Hart van West-Brabant krijgen minima budget toegewezen om deel te nemen aan culturele of sportactiviteiten en hobby's, waar veelal op wordt bezuinigd binnen deze doelgroep. Binnen de webshop kunnen inwoners gebruik maken van het geselecteerde aanbod. De webshop biedt ook volwassenen de mogelijkheid om te sporten, zich te verdiepen in cultuur of anderszins deel te nemen aan de maatschappij, waar het Jeugdfonds Sport en Jeugdfonds Cultuur zich louter richten op jeugd. Gemeente Moerdijk biedt de mogelijkheid aan kinderen en jongeren om gebruik te maken van zowel de kindregelingen (bijdrage vanuit het Jeugdfonds Sport & Cultuur) als de maatschappelijke participatie regelingen vanuit de webshop.

In 2020 waren er 1100 huishoudens met een inkomen tot 110% van de inkomensgrens zoals deze geldt voor maatschappelijke participatie.⁷ In 2020 waren er slechts 278 huishoudens die een aanvraag hebben ingediend voor de regeling maatschappelijke participatie. Dit is een gebruik van 25 procent. Hierbij kan worden aangenomen dat er een grote groep is die geen aanspraak maakt op de regeling, maar daar wel recht op heeft.

Conclusie: De regeling maatschappelijke participatie bereikt nog onvoldoende inwoners.

Aanbeveling:

1. Meer inzetten op communicatie over deze regelingen naar de inwoners rechtstreeks en meer inzetten op doorverwijzing vanuit (externe)partners.
2. Herijken van de beleidsregels: verhogen van de inkomensgrens naar 120% en het aanbod uitbreiden.

6.2 Arrivapas (Meedoenpas)

Inwoners kunnen één vast bedrag per jaar betalen om met de Arriva Meedoen-pas op werkdagen te reizen in de daluren vanaf 09.00 uur 's ochtends en in de weekenden en tijdens officiële werkdagen de gehele dag.

Op 7 januari 2021 is er een analyse gedaan van het gebruik van de Arriva Meedoen-passen door Arriva. De analyse besloeg de periode van januari 2020 tot en met december 2020. De cijfers die hieruit zijn voortgekomen zijn niet volledig representatief, gezien de grote impact van de Coronapandemie op de reisbewegingen binnen Nederland. In totaal zijn er in 2020 189 passen verleend in gemeente Moerdijk, waarvan er 163 daadwerkelijk zijn gebruikt. De gemiddelde ritlengte is 10 kilometer en met de helft van alle verleende passen uit gemeente Moerdijk, Etten-Leur, Halderberge en Zundert wordt hoogfrequent (10> reisdagen per maand) gereisd.

In 2020 bedroeg het totale aantal personen in armoede volgens cijfers van het CBS 1400, waarvan 400 kinderen. Wanneer deze cijfers worden afgezet tegen het totale aantal passen dat binnen gemeente Moerdijk is verleend aan inwoners, maakt slechts 18,9% van het totale aantal volwassenen in armoede gebruik van de Arriva Meedoen-pas. De oorzaak hiervan is niet met zekerheid aan te wijzen, maar er wordt vermoed dat de Coronapandemie flinke impact heeft aan de behoefte aan de Arriva Meedoen-pas. Daarnaast zijn er mogelijk ook armen die nog een eigen auto in bezit hebben. Ook wordt vermoed dat de Arriva Meedoen-pas nog niet voldoende onder de aandacht is gebracht,

⁷ [Beleidsregels maatschappelijke participatie gemeente Moerdijk - Meedoen Hart van West-Brabant \(meedoenhartvanwestbrabant.nl\)](https://www.meedoenhartvanwestbrabant.nl)

of dat de webshop van het Werkplein Hart van West-Brabant nog niet goed zichtbaar of vindbaar is voor onze inwoners.

In 2022 wordt de webshop opnieuw aanbesteed, omdat de huidige leverancier stopt. Daaruit voortvloeiend is de vraag ontstaan of de webshop nog het juiste middel is om de Arriva Meedoen-pas en andere regelingen onder de aandacht te brengen.

Conclusie: Dankzij de Arrivapas kunnen inwoners met een laag inkomen goedkoop reizen naar hun werk, de supermarkt of recreatieve bestemmingen in de streek West-Brabant.

Aanbeveling: Voortzetten van de Arriva Meedoen-pas en meer inzetten op het onder de aandacht brengen van deze regeling, via zowel rechtstreekse communicatie aan onze inwoners als via (externe)partners.

7. Relatie armoede en schulden

Er bestaat een sterke samenhang tussen armoede en schulden. Hoewel armoede en schulden niet gelijk zijn aan elkaar, ondervinden inwoners met problematiek op één van beide terreinen vaak dezelfde lasten en gevolgen op het gebied van deelname aan de maatschappij en zelfredzaamheid. Verschillende voorzieningen vanuit schuldhulpverlening worden om die reden ook ingezet voor armoedebestrijding. Andersom worden initiatieven bedoeld voor bestrijding van armoede ook ingezet om inwoners met schuldenproblematiek te ondersteunen. Vooral op het gebied van financiële en juridische hulpverlening zijn er dwarsverbanden. Geld & Recht van Surplus en de Schuldhulpmaatjes zijn voorbeelden van partners vanuit schuldhulpverlening die ook worden ingezet voor inwoners met armoedeproblematiek.

Bij Surplus wordt geld & recht afgenomen waar spreekuren worden gehouden met vrijwilligers over geld en recht. De vrijwilligers worden ondersteund en begeleid door een regionaal werkende coördinator en een sociaaljuridisch werker. Ze werken daarnaast samen met de trajectbegeleiders schuldhulpverlening van de gemeente Moerdijk. Bij Geld & Recht worden inwoners geïnformeerd over belastingaangiftes, huurtoeslagen, kinderopvangtoeslag en zorgtoeslag. Inwoners kunnen op afspraak terecht bij het Trefpunt in Zevenbergen en in de Fendersthorf in Fijnaart. Bij het huis van de wijk in Willemstad is er een seniorenraad die ondersteuning verleent aan mensen voor de belastingaangifte.

In 2020 was het bereik van Geld & Recht 155 cliënten met 388 hulpvragen. In de top 5 waren vragen over belastingen, sociale zekerheid, juridische zaken, financiën en huren/wonen. In totaal waren er 320 klantcontacten, waarvan 63 procent een fysieke afspraak bij het Trefpunt in Zevenbergen betrof. 7 procent betrof een fysieke afspraak in de Fendersthorf in Fijnaart. Door corona hebben beide huizen van de wijk de deuren moeten sluiten voor fysieke afspraken. (Mede) om die reden betrof 30 procent van de dienstverlening contact via de e-mail of telefoon. Uit de ervaringen van dit jaar is gebleken dat telefoon- en e-mailcontact voor dergelijke vragen onwenselijk is. Men beheerst de taal vaak onvoldoende, ontvangen stukken door inwoners kunnen lastiger worden voorgelegd en ondersteuning bij digitale aanvragen bleek moeilijk via de e-mail of telefoon. Voor andere inwoners geldt dat deze telefonische afspraken juist drempelverlagend werken. Een combinatie is daarom essentieel.

Ondersteuning bij eerder genoemde hulpvragen is met name belangrijk voor inwoners die tot de risicogroepen behoren. Zij weten zich vaak geen weg te banen door het doolhof van regelingen en de verschillende websites.

Uit gesprekken met deze partners bleek dat zij vaak gebrekkige kennis hebben over de gemeentelijke voorzieningen waar inwoners aanspraak op kunnen maken. Juist deze partners vormen belangrijke verwijzers, vooral omdat zij bij hulpvragen van financiële aard vaak al inzicht hebben in de financiële situatie van een inwoner. Zij kunnen directe ondersteuning bieden bij nieuwe aanvragen voor andere regelingen.

Tot slot is het belangrijk om te noemen dat schuldenaren geen aanspraak kunnen maken op inkomensondersteunende maatregelen (landelijke toeslagen). Mensen mogen daarentegen wél gebruik maken van de bijzondere bijstand wanneer zij schulden hebben of kunnen in aanmerking komen voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Dan wordt er gekeken naar het besteedbaar inkomen. Daarnaast kunnen zij aanspraak maken op kindregelingen. Ook hier wordt er rekening gehouden met het besteedbaar inkomen. Tevens kunnen zij gebruik maken van de Voedselbank.

Conclusie: Partners zijn onvoldoende op de hoogte van de bestaande armoedevervoorzieningen. Wel bieden zij adequate hulp bij ondersteuning van inwoners met armoede en/of schuldenproblematiek.

Aanbeveling:

1. Extra inzetten op communicatie richting partners over (gemeentelijke) armoedevervoorzieningen en beschikbare hulpverlening op het gebied van schulden.
2. Geld & Recht: naast hulpverlening op afspraak óók mogelijkheden terugbrengen op langs te komen op een spreekuur.

8. Integrale benadering

8.1 Bredere aanpak sociaal domein

Binnen het armoedebelief van 2018-2021 is speciale aandacht geschonken aan de integraliteit van de problematiek op alle leefgebieden binnen het sociaal domein. Ondersteuning binnen het sociaal domein vond voornamelijk plaats vanuit één leefgebied, waar er juist vaak sprake is van multi problematiek. De problemen die gezinnen ervaren houden elkaar vaak in stand. Dit betekent dat een integrale aanpak, waarbij aandacht is voor alle problemen uit het gezin en waarbij hulpverleners schakelen met elkaar, essentieel is om de (kern)problemen binnen het gezin ook daadwerkelijk op te lossen. In de werkwijze houdt dit in dat de eerste hulpverlener die in contact komt met een inwoner, uitzoekt welke andere problematiek er mogelijk speelt, om zodoende te kunnen doorverwijzen naar andere hulpverleners. Het probleem waar de inwoner zich in eerste instantie mee meldt, is ook niet per definitie het kernprobleem.

Conclusie: Interne samenwerking binnen het sociaal domein blijkt van groot belang om (kern)problemen binnen gezinnen op te lossen.

Aanbeveling: De taak beleggen bij de armoederegisseur om de integraliteit op te zoeken binnen het sociaal domein (vanuit armoede) met andere beleidsterreinen. Dit houdt in dat de armoederegisseur zorg draagt voor actuele kennis over de armoederegelingen die de gemeente Moerdijk aanbiedt en hen actief verzoekt armoede te signaleren en waar nodig door te verwijzen.

8.2 Armoederegisseur

De ambitie om een armoederegisseur aan te stellen is in 2022 ten uitvoering gebracht. Er is een uitbreiding van 1 FTE voor een tweede beleidsadviseur op gebied van armoede en participatie die de rol van armoederegisseur op zich neemt. Sinds 1 februari 2022 is er een beleidsadviseur armoede in dienst getreden in de formatie. Van 2018-2021 lag deze rol bij de eerste beleidsadviseur, die delen

van deze wens tot uitvoering heeft kunnen brengen. In toenemende mate blijkt de rol van armoederegisseur essentieel bij het beter bereiken van de doelgroep en in de samenwerking met in- en externe partners. Het is belangrijk dat de gemeente betere regie voert op zowel het contact met partners als de uitvoering van het gemeentelijk beleid door partners.

Daarnaast behoort het organiseren van themabijeenkomsten ook tot de taken van de armoederegisseur. De armoederegisseur behoudt middels periodieke themabijeenkomsten warme contacten met partners en informeert hen over veranderingen binnen gemeentelijk beleid of ontwikkelingen binnen de maatschappij. Andersom motiveert de armoederegisseur de partners om signalen die zij opvangen vanuit het werkveld te delen met de armoederegisseur, zodat de gemeente aanbod en beleid creëert dat past bij de huidige ontwikkelingen.

Conclusie: Dankzij de inzet van de armoederegisseur kan het armoedebeleid worden uitgebreid en de samenwerking met het sociaal domein en externe partners worden verbeterd.

Aanbeveling: De taak beleggen bij de armoederegisseur om de verwijzersrol bij partners te beleggen en betere regie voeren op of er op afgesproken wijze uitvoering wordt gegeven aan gemeentelijk beleid.

8.3 Voorzieningenwijzer

In 2021 is het project voor de opzet van de voorzieningenwijzer opgestart, met als doel om versnippering in het aanbod tegen te gaan en inwoners te ondersteunen bij de zoektocht op welke regelingen zij recht hebben. In de praktijk blijkt dat veel regelingen die thuishoren bij andere beleidsterreinen of leefgebieden, erg relevant zijn voor gezinnen met een minimum inkomen. Door de wijze waarop het aanbod nu wordt gepresenteerd, weten zij veel regelingen niet te vinden. Alle armoedevoorzieningen zijn terug te vinden op de website van gemeente Moerdijk, alleen is het volledige aanbod aan regelingen dat relevant is voor gezinnen in armoede versnipperd over de verschillende thema's en onderwerpen waar zij primair toe behoren. Daarnaast blijkt het voor inwoners ook lastig om uit te zoeken of zij ook daadwerkelijk recht hebben op regelingen die zij vinden, omdat het taalgebruik dikwijls ingewikkeld is. De bijkomende stress van de persoonlijke situatie maakt vaak ook dat inwoners mentaal en emotioneel geen ruimte hebben om zich een weg te banen door het doolhof aan regelingen en websites van verschillende aanbieders. Dit houdt mede het non-gebruik in stand.

Conclusie: De huidige regelingen zijn nog steeds versnipperd en ontoegankelijk voor Moerdijkse inwoners, waardoor het non-gebruik in stand blijft.

Aanbeveling: Verder onderzoeken a.d.h.v. de aangevraagde offerte bij de voorzieningenwijzer wat de mogelijkheden zijn om deze binnen gemeente Moerdijk te implementeren en sociaal domein breed in te zetten.

9. Voorlichting over bestaande voorzieningen

De afgelopen vier jaar is er inzet geweest op het terugdringen van het non-gebruik middels communicatie aan de inwoners rechtstreeks, via themabijeenkomsten en via interne presentaties binnen het sociaal domein. Interne collega's zijn één van de belangrijkste verwijzers. Daarnaast is er een beroep gedaan op externe partners om door te verwijzen naar de gemeente.

Woonkwartier heeft in haar prestatieafspraken met de gemeente opgenomen dat zij zullen inzetten op communicatie richting inwoners over armoede en bestaande gemeentelijke regelingen. Uit een gesprek met een medewerker van Woonkwartier bleek dat zij deze afspraken niet zijn nagekomen.

Ook hebben er meerdere themabijeenkomsten plaatsgevonden waarbij samenwerkingspartners werden geïnspireerd, geïnformeerd en werden betrokken bij de vorming van nieuw beleid. Deze themabijeenkomsten werden zeer goed ontvangen en zorgden voor draagvlak bij partners voor een betere, integrale samenwerking en voor draagvlak in beleid.

De presentaties over alle gemeentelijke armoedevoorzieningen binnen het sociaal domein: jeugd, WMO en SHV, werden ook zeer goed ontvangen. Hieruit bleek dat de kennis over de gemeentelijke voorzieningen met de tijd langzaam wegzakt en regelmatige opfrismomenten hen erg helpen. Ook de wisselingen in teamsamenstelling en verloop hebben invloed op de verloren kennis binnen teams.

Conclusie: Interne presentaties binnen het sociaal domein en themabijeenkomsten aan partners blijken geschikte middelen om onze partners en collega's te informeren over het Moerdijkse armoedebeleid.

Aanbeveling:

1. De samenwerking met woonkwartier aanscherpen en nieuwe afspraken maken op gebied van communicatie over armoederegelingen en doorverwijzen.
2. Het voortzetten van de themabijeenkomsten, deze zijn in coronatijd niet doorgegaan.
3. Interne presentaties aan collega's met een verwijzersrol vaker inzetten om de kennis over gemeentelijke regelingen op pijl te houden.

10. Budgetten armoedebeleid

In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op de budgetten uit 2018, 2019, 2020 en 2021, hoe dit budget werd benut, of er budget overbleef en met welke reden. Tevens wordt er gekeken naar hoe de uitgaven per post over de jaren zijn veranderd.

2018

Het budget voor de impuls integrale aanpak armoede & schulden voor 2018 resteerde aan het einde van 2018. Wel bleek er een verhoging van het budget van Jeugdfonds Sport vanwege het hoge aantal aanvragen. Daarnaast was er een uitbreiding van de dienstverlening van Stichting Leergeld voor het pakket bestemd voor de overgang van het voortgezet onderwijs naar het vervolgonderwijs.

2019

In 2019 heeft gemeente Moerdijk zich aangesloten bij het Startpunt Geldzaken van het Nibud en zag de gemeente het aantal aanvragen van Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport & Cultuur stijgen. Dit had tot gevolg dat er extra budget vrij werd gemaakt voor het Jeugdfonds Sport. Daarnaast bleek de Arriva Meedoen-pas een groot succes en konden meer inwoners makkelijker participeren in de samenleving. Het budget voor de inzet van de integrale armoederegisseur werd in 2019 bijgesteld.

2020

In 2020 werd heel Nederland getroffen door de gevolgen van de coronacrisis. Veel gemeentelijke initiatieven en voorzieningen werden een halt toegeroepen. Daarmee ook voorzieningen gericht op deelname aan de maatschappij voor minima. De trend die eerder werd waargenomen in 2019, kon niet meer worden voortgezet. Met als gevolg dat de gemeente het aantal aanvragen voor deze voorzieningen zag dalen. Ook in 2020 werd het budget voor de inzet van de integrale armoederegisseur bijgeraamd. Vanwege de goede resultaten uit 2019 werd er aanvullend budget vrijgemaakt voor subsidie aan zowel Stichting Leergeld als het Jeugdfonds Sport. Bij de afrekening

bleek echter dat het aantal aanvragen drastisch terug was gelopen door de invloeden van de coronacrisis.

2021

In 2021 bleven de bestaande budgetten op het armoedebeleid gelijk aan 2020. Wel is er één uitgave bijgekomen vanwege de pilot die is gestart met het Jeugd Educatie Fonds. Vanwege de grote afname in het aantal aanvragen voor het Jeugdfonds Sport is er in 2021 slechts 18.000 euro subsidie uitbetaald ten opzichte van de 38.000 euro budget dat hiervoor werd gereserveerd. De reden hiervoor is het restantbedrag dat zij over hadden van vorige jaren.

Stichting Leergeld ontvangt structureel minder aanvragen doordat zij enerzijds geen vrijwillige ouderbijdrage meer vergoeden en anderzijds door de gevolgen van de coronacrisis. Hoewel verwacht wordt dat de aanvragen zullen aantrekken, zullen zij vermoedelijk niet zo toenemen tot op het niveau van 2018-2019. Bovendien bleek uit de evaluatie met het Jeugd Educatie Fonds dat leerkrachten zich eerder wendden tot het Jeugd Educatie Fonds voor aanvragen, omdat het aanvraagproces eenvoudiger is. Deze nieuwe samenwerking houdt voor Stichting Leergeld in dat zij aanvragen aan deze partij zullen verliezen. Wel zullen er met de komst van het nieuwe armoedebeleid in de toekomst meer inspanningen plaatsvinden rondom communicatie en samenwerking met scholen, die mogelijk tot een toestroom van nieuwe aanvragen kunnen leiden (vooral gezien het hoge aantal kinderen dat zij nog niet bereiken).

Conclusie: De budgetten binnen het armoedebeleid bleken niet altijd toereikend om het beleid uit te voeren. Op basis van de wijzigingen en realisaties van de budgetten van de afgelopen vier jaar, en de impact van de aanbevelingen uit deze evaluatie op de budgetten, blijkt dat er een bijstelling nodig is van de budgetten van het Jeugdfonds Sport (& Cultuur vanaf 2023), het Jeugd Educatie Fonds en de armoederegisseur.

Aanbeveling:

1. Gelijk houden van het budget van Stichting Leergeld.
2. Verhogen van het budget voor het Jeugdfonds Sport. Het Jeugdfonds Sport fuseert vanaf 2023 met het Jeugdfonds Cultuur, waardoor zij extra financiële middelen behoeven om cultuuraanvragen te doen. Daarbij is de verwachting dat de aanvragen zullen aantrekken;
3. Het budget verhogen voor het Jeugd Educatie Fonds. Het Jeugd Educatie Fonds bedient momenteel drie scholen, waar er mogelijk in de toekomst meer bij zullen komen. De benodigde subsidie voor drie scholen bedraagt 13.500 euro.
4. Door de aanstelling van een nieuwe beleidsadviseur armoede & participatie zijn de kosten hiervoor in de formatie meegenomen en is het niet meer nodig hiervoor budget binnen het product armoedebeleid te houden.
5. Overige budgetten voor het Nibud Startpunt Geldzaken, de Voedselbank en communicatie behouden zoals deze zijn.

11. Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de evaluatie kan samenvattend worden geconcludeerd dat er in het nieuwe armoedebelief extra aandacht moet worden gespendeerd aan het onder de aandacht brengen van de verschillende armoedevoorzieningen. Dankzij het aanstellen van een armoederegisseur kan dit proces in de toekomst beter worden gecoördineerd. Het gaat dan met name om de integrale samenwerking tussen gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en externe samenwerkingspartners, zoals scholen, stichtingen en fondsen.

Wel blijkt er één doelgroep nog onvoldoende belicht: de doelgroep ouderen (gepensioneerden). Waar er wél expliciet aandacht is voor niet-westerse gezinnen (die vaker kansarm zijn vanwege een gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal). Zo voorziet de VVE in het voorkomen van taal- en ontwikkelachterstanden van kinderen uit deze gezinnen die doorgaans leiden tot armoede. Vooral in de communicatie is het belangrijk aandacht te hebben op welke manier en via welke middelen ouderen communicatie tot zich nemen. Daarnaast blijkt deze groep, nog minder dan veel andere groepen, gebruik te maken van bestaande middelen en is onduidelijk of er behoefte is aan een aanvullende regeling die wij nog niet verstrekken.

Kortom blijkt dat de fundering voor veel van de toekomstige verbeteringen al bestaat en dat de focus ligt op het gevecht tegen het non-gebruik. Een terugkerende strijd waar we als gemeente vermoedelijk altijd aandacht voor zullen moeten blijven hebben.

Tabel 10: Alle aanbevelingen van hoofdstuk 3 t/m 10.

Bereik armoederegelingen	Aanbeveling
SMI	Onderzoeken of er voldoende bekendheid is over deze regeling bij ambtenaren van de gemeente Moerdijk.
VVE	Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de facturatie anders in te richten
Peuteropvangtoeslag	Onderzoeken hoe de werkwijze voor uitbetaling van de peutertoeslag gelijk kan lopen met facturatie van een kinderdagverblijf (achteraf in plaats van vooraf) en of de aanvraag van de KOT eenvoudig genoeg is om door de inwoner aan te vragen.
Uitvoering SMI, Peuteropvangtoeslag & VVE	In lijn met het toegankelijker maken van de gemeentelijke voorzieningen, luidt de aanbeveling om deze drie voorzieningen onder één afdeling onder te brengen, er één beschikking wordt verstuurd en er één totaalbedrag wordt overgeboekt. Aanvullend hierop zou er één aanvraagformulier kunnen worden gemaakt waarin alle producten zijn opgenomen waarop staat aangegeven welke producten/voorzieningen er worden toegekend.
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de criteria voor de kwijtschelding gemeentelijke belastingen te verruimen.
Fonds Sociaal Domein	Zicht blijven houden op gelijkenissen tussen de verschillende aanvragen om behoeften voor nieuwe regelingen in kaart te brengen.

Algemene bijzondere bijstand	1. De inkomensgrens van 110 procent voor de bijzondere bijstand ophogen naar 120 procent ter harmonisatie met het beleid van de andere De6 gemeenten en om meer inwoners te bereiken. 2. Meer grip krijgen op de bewindvoering om kosten te verlagen en kijken hoe er uitvoering kan worden gegeven aan adviesrecht bewindvoering.
Individuele inkomstenstoeslag	Er moet extra worden ingezet op communicatie via onder andere de voorzieningenwijzer.
Collectieve zorgverzekering	1. Voortzetten van de collectieve zorgverzekering en meer inzetten op het vergroten van het bereik, met in achtneming van de belangrijkste verwijzers, vindplaatsen en het taal- en denkniveau. 2. Bovendien overwegen om de premiebijdrage te verhogen vanuit de gemeente. 3. Daarnaast onderzoeken hoe we kunnen voorkomen dat inwoners zich “over” verzekeren en onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om inzicht te krijgen in welke personen beter af zouden zijn met het basispakket.
Risicogroepen	1. Het ontwikkelen van een communicatieplan om de gemeentelijke voorzieningen en voorzieningen van partners beter onder de aandacht te brengen. Met hierbij specifieke aandacht voor het gebruik van beeldtaal en andere talen dan louter Nederlands. 2. De voorzieningenwijzer inzetten en zo een groter bereik creëren. 3. Extra onderzoek is gewenst om te zien wat de oorzaak is van het non-gebruik onder ouderen en hoe dit kan worden teruggedrongen.
Stichting Leergeld	Herijken van de gemaakte afspraken en mogelijkheden onderzoeken voor uitbreiding van taken.
Jeugdfonds Sport	1. Het herijken van de samenwerkingsovereenkomst; 2. Meer sturen op gemaakte afspraken vanuit de gemeente.
Jeugdfonds Cultuur	Zie aanbevelingen Jeugdfonds Sport.
Jeugd Educatie Fonds	De samenwerking met het Jeugd Educatie Fonds structureel voortzetten.
Stichting Jarige Job	Meer inzetten op communicatie over Stichting Jarige Job (met name op scholen).
Steunpunt VO	1. Het Steunpunt VO uitbreiden met een financieel spreekuur en de jongerenwerker(s) trainen op het signaleren van armoede- en schuldenproblematiek. 2. Jongerenwerkers moeten beter worden geïnformeerd over de gemeentelijke regelingen die er zijn, zodat zij vanuit hun signaalrol beter kunnen doorverwijzen. 3. De samenwerking met Meer Moerdijk intensiveren.

Voedselbank	1. Indien nodig in gesprek gaan met de Voedselbank over toekomstige huisvesting; 2. Meer samenwerken in het signaleren van armoede en schulden en inzetten op doorverwijzing naar gemeente en andere partners.
Cursussen financiële vaardigheden	1. Het definiëren van een nieuwe doelgroep: de doelgroep jongeren tussen 17-25 jaar.
Moedige Dialoog	Als gemeente ondersteunen bij de aanpak Geldzorgen de Baas van de Moedige Dialoog.
Maatschappelijke participatie	1. Meer inzetten op communicatie over deze regelingen naar de inwoners rechtstreeks en meer inzetten op doorverwijzing vanuit (externe)partners. 2. Herijken van de beleidsregels: verhogen van de inkomensgrens naar 120% en het aanbod uitbreiden.
Arrivapas	Voortzetten van de Arriva Meedoen-pas en meer inzetten op het onder de aandacht brengen van deze regeling, via zowel rechtstreekse communicatie aan onze inwoners als via (externe)partners.
Relatie armoede & schulden	1. Extra inzetten op communicatie richting partners over (gemeentelijke) armoedevoorzieningen en beschikbare hulpverlening op het gebied van schulden. 2. Geld & Recht: naast hulpverlening op afspraak óók mogelijkheden terugbrengen op langs te komen op een spreekuur.
Bredere aanpak sociaal domein	De taak beleggen bij de armoederegisseur om de integraliteit op te zoeken binnen het sociaal domein (vanuit armoede) met andere beleidsterreinen. Dit houdt in dat de armoederegisseur zorg draagt voor actuele kennis over de armoederegelingen die de gemeente Moerdijk aanbiedt en hen actief verzoekt armoede te signaleren en waar nodig door te verwijzen.
Voorzieningenwijzer	Verder onderzoeken a.d.h.v. de aangevraagde offerte bij de voorzieningenwijzer wat de mogelijkheden zijn om deze binnen gemeente Moerdijk te implementeren en sociaal domein breed in te zetten.
Voorlichting over bestaande voorzieningen	1. De samenwerking met woonkwartier aanscherpen en nieuwe afspraken maken op gebied van communicatie over armoederegelingen en doorverwijzen; 2. Het voortzetten van de themabijeenkomsten, deze zijn in coronatijd niet doorgegaan; 3. Interne presentaties aan collega's met een verwijzersrol vaker inzetten om de kennis over gemeentelijke regelingen op pijl te houden.
Budgetten	1. Gelijk houden van het budget van Stichting Leergeld. 2. Verhogen budget Jeugdfonds Sport (& cultuur vanaf 2023). 3. Verhogen budget Jeugd Educatie Fonds. 4. Budget armoederegisseur niet meer opnemen.

5. Overige budgetten Nibud Startpunt Geldzaken, de Voedselbank en communicatie behouden.